

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Kärjäoikeuden näkemyksen mukaan koko lautamiesjärjestelmän tarkoituksenmukaisuus ja lautamiesten valintatapa sen osana tulisi ensisijaisesti ottaa kokonaistarkasteluun (arviomuistion viittaus Oikeudenkäytön kehitystyöryhmän arviomuistion s. 133). Nyt kyseessä olevassa arviomuistiossa kuvattujen lukuisten lainsäädäntömuutosten jälkeen lautamiehet osallistuvat enää käytännössä kaikkein vakavimpien rikosasioiden käsittelyyn. Lautamiehille ei muodostu enää samalla tavalla kuin aiemmin käytännön kokemusta kärjäoikeuden ratkaisutoiminnasta ja tuomarin roolista siinä.

2. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimetä lautamiesehdokkaat? Miksi?

Mikäli lautamiesten valintatapa otetaan kuitenkin erillistarkasteluun, kärjäoikeus pitää edelleen perusteltuna sitä, että nimeäminen tapahtuisi kunnallisten viranomaisten kautta. Avoimessa haussa on arviomuistiossa (s. 33) mainitut riskit epäsovivien henkilöiden hakeutumisesta tuomarin tehtävään.

Ruotsin mallin mukaisesti ehdokkaat olisi järkevä nimetä vasta kunnallisvaalien jälkeen. Jo nimeämisvaiheessa ehdokkaiden tulisi antaa selvitys mahdollisesta rikostaustaan, jotta nimeävä taho voisi ottaa sen huomioon nimitysesitystä tehdessään.

Järkevää olisi myös, että kerralla ei vaihtuisi kaikki lautamiehet, vaan että ehdokkaita nimettäisiin esim. 2/3-osaa lasketusta lautamiesten määrästä.

3. Pitäisikö lautamiesten mahdollinen rikostausta selvittää ennen kuin heidät voitaisiin nimittää tehtävänsä? Jos, niin kenen pitäisi tällainen selvitys tehdä?

Tausta tulee ehdottomasti selvittää suppealla turvallisuusselvityksellä.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan Tuomioistuinvirasto voisi tehdä tämän selvityksen kootusti.

4. Jos lautamiesehdokkaita olisi enemmän kuin lautamiespaikkoja, kenen pitäisi valita lautamiehet asetettujen ehdokaiden joukosta? Miten valinnan pitäisi tapahtua?

Tässä tilanteessa nimeävä taho voisi suorittaa Ruotsin mallin mukaisesti arvonnalla ottaen huomioon eri sukupuolten tasa-arvoinen edustus.

5. Jos lautamiesten valintatapaa muutetaan, kenen pitäisi nimittää lautamiehet? Miksi?

Nimityksen voisi tehdä joidenkin maiden mallin mukaisesti hovioikeus muutoksenhakutuomioistuimena. Hovioikeuden valintaa puoltaa se, että nimittävän tahon pitäisi olla tuomioistuin. Hovioikeus voisi myös käräjäoikeudesta riippumattomana tahona ottaa kantaa ehdokkaan mahdollisen rikostaustan vaikutukseen ehdokkaan sopivuuteen käräjäoikeuden lautamieheksi.

6. Muita kommentteja arviomuistiosta?

Käräjäoikeus kannattaa sitä, että Tuomioistuinvirasto järjestäisi kaikille uusille lautamiehille valinnan jälkeen tehtävään perehdyttävän koulutuksen jatkoperehdytyksen jäädessä käräjäoikeuden vastuulle.

Vistilä Tomi
Keski-Suomen käräjäoikeus